

Evaluation of the Factors Influencing Students' Social Capital: A Step Towards Social Development

Tayee Aghamirzai Mahalli ^{1,2}, Jamileh Aghatabar Roodbari ^{1,3}, Bagher Rahim Purkami ⁴, Ebrahim Salehi Omran ^{5,*}

¹ PhD Student, Physical Education Manager, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Sari, Iran

² Director of Education Department, Mazandaran University of Science and Technology, Babol, Iran

³ Responsible official, Transition and Innovation Secretariat, Educational Assistant, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

⁴ PhD Students, Computer Department, Faculty of Engineering, Mazandaran University of Science and Technology, Babol, Iran

⁵ Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mazandaran University, Babolsar, Iran

Received: 28 Nov 2017

Accepted: 03 Feb 2018

Keywords:

Social Capital
Higher Education
Students
Development

© 2018 Baqiatallah
University of Medical
Sciences

Abstract

Introduction: Nowadays, social capital plays much more important role than physical and human capital in organizations. This study has been conducted aiming to investigate the social capital of students in order to provide a suitable context for social development.

Methods: This study was a descriptive survey; the statistical population included of all students of Mazandaran University of Science and Technology in the second semester of academic year 1396-1395; sampling method was simple random sampling and data collection tool was Bullen social capital questionnaire; validity of the questionnaire was confirmed by the experts and its reliability was obtained with Cronbach's alpha coefficient in the 95% level. Data analysis was performed using SPSS.18 software.

Results: The average social capital of students in general is moderate. The lowest average was related to participation in local communities and the most one was related to the field of communication with friends and family, the variables of location, marital status, native or non-native, gender, university terms, level, GPA, age, employment status had a directly or indirectly significant effect on social capital.

Conclusions: Lower social capital of participants in community participation and significant impact of reviewed variables on students' social capital requires special attention and the efforts of academic officials to provide related appropriate infrastructure, especially creating student participation areas in extra-curricular activities and counseling services and creating opportunities for social interaction, including individual and group interactions.

بررسی عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی دانشجویان: گامی به سوی توسعه اجتماعی

طاهره آقامیرزایی محلی^۱، جمیله آقاتبار رودباری^۲، باقر رحیم پورکامی^۳، ابراهیم صالحی عمران^{۴*}

^۱ دانشجوی دکتری، مدیریت آموزش عالی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

^۲ رئیس اداره آموزش، دانشگاه علوم و فنون مازندران، بابل، ایران

^۳ کارشناس مسئول، دبیرخانه تحول و نوآوری، معاونت آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

^۴ دانشجوی دکتری، گروه کامپیوتر، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه علوم و فنون مازندران، بابل، ایران

^۵ استاد، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران

چکیده

مقدمه: امروزه سرمایه اجتماعی، نقش بسیار مهمتر از سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمانها و جوامع ایفا می‌نماید. پژوهش حاضر با هدف بررسی سرمایه اجتماعی دانشجویان جهت فراهم آوردن زمینه مناسب برای توسعه اجتماعی، انجام شد. **روش کار:** پژوهش حاضر توصیفی-پیمایشی بوده، جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم و فنون مازندران در نیمسال دوم ۱۳۹۵-۱۳۹۶، روش نمونه گیری، تصادفی ساده، ابزار جمع آوری داده‌ها پرسشنامه سرمایه اجتماعی بولن بوده، روایی پرسشنامه توسط صاحب نظران مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۵ به دست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم افزار SPSS.18 انجام گرفت.

یافته‌ها: میانگین سرمایه اجتماعی دانشجویان در کل در حد متوسط قرار دارد. کمترین میانگین، مربوط به مشارکت در اجتماعات محلی و بیشترین مربوط به حیطه ارتباط با دوستان و خانواده بوده، متغیرهای محل سکونت، تأهل، بومی یا غیر بومی بودن، جنسیت، ترم‌های حضور در دانشگاه، مقطع، معدل، سن، وضعیت اشتغال بطور مستقیم یا غیر مستقیم تأثیر معناداری بر سرمایه اجتماعی داشته‌اند.

نتیجه‌گیری: کمتر بودن سرمایه اجتماعی شرکت کنندگان در حیطه مشارکت در اجتماعات و تأثیر معنادار متغیرهای مورد بررسی بر سرمایه اجتماعی دانشجویان، توجه ویژه و اهتمام مسئولان دانشگاهی به فراهم نمودن زیر ساختهای مناسب مرتبط، به خصوص ایجاد زمینه‌های مشارکت دانشجویان در امور فوق برنامه، خدمات مشاوره‌ای و ایجاد فرصت برای تعامل اجتماعی اعم از تعاملات فردی و گروهی را می‌طلبد.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۹/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۱۴

واژگان کلیدی:

سرمایه اجتماعی

آموزش عالی

دانشجویان، توسعه

تمامی حقوق نشر برای
دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله
(عج) محفوظ است.

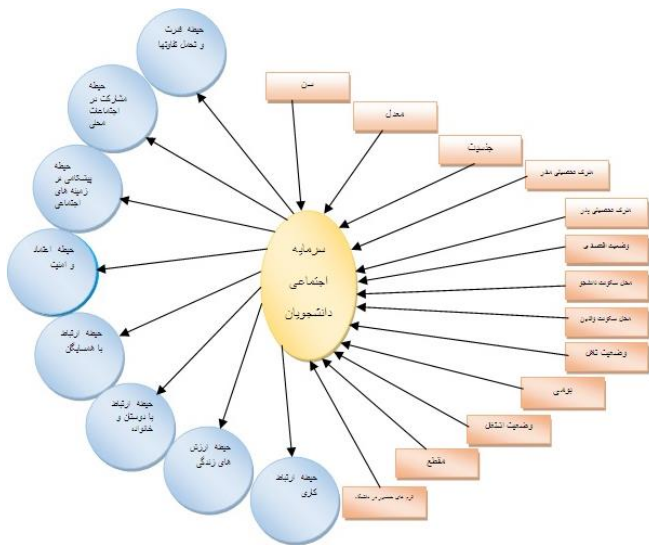
مقدمه

سرمایه اجتماعی مفهومی فرا رشته‌ای است که اخیراً مورد توجه بسیاری از شاخه‌های علوم انسانی قرار گرفته است. منظور از سرمایه اجتماعی، شبکه‌ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی، بین گروهی، تعاملات افراد با گروه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی، و انرژی لازم برای تسهیل کنش‌ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی می‌باشند [۱].

سرمایه اجتماعی به طور کلی بر روابط میان انسانها تمرکز دارد. روابطی که در تمام لحظات زندگی روزمره و در طول عمر انسان‌ها جریان داشته و رفتار و نگرش آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به همین لحاظ، سرمایه اجتماعی در هر جایی حاضر است، چه در رفتار با نزدیکان در خانه و مدرسه، دانشگاه و چه در رفتار با همکاران و آشنایان در محل کار و تحصیل، و چه در رفتار با مردم در جامعه. ادبیات سرمایه اجتماعی، تا به حال علاوه بر طراحی نظری این مفهوم، در پی آن بوده است که اهمیت این روابط را از لحاظ تجربی نیز به اثبات رساند [۲]. امروزه سرمایه اجتماعی، نقش بسیار مهمتر از سرمایه فیزیکی و انسانی در

سازمانها و جوامع ایفا می‌کند و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی، انسجام بخش میان انسانها و سازمان‌ها می‌باشد. در غیاب سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و بدون سرمایه اجتماعی، پیمودن راههای توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار می‌شود. همانطور که بیان شد سرمایه اجتماعی نقش مهمی در توسعه اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کشور دارد. از این رو شناسایی عوامل مؤثر در تقویت یا تضعیف سرمایه اجتماعی اهمیت بسزایی دارد. با توجه به اینکه دانشجویان مهمترین سرمایه‌های انسانی و آینده سازان کشور هستند. وقتی که سرمایه اجتماعی و ابعاد آن در بین دانشجویان تشکیل و گسترش می‌یابد، سبب می‌شود که دانشجویان تلاش گسترده‌ای را برای توسعه همه جانبه کشور انجام دهند. همچنین آگاهی و اطلاع از میزان سرمایه اجتماعی آنان و دانستن نوع ارتباط آنان با یکدیگر برای هر نوع برنامه ریزی اجتماعی و فرهنگی آنان لازم و ضروری است. صاحب نظران مختلفی تعاریف و مدل و مؤلفه‌های متفاوتی را از سرمایه اجتماعی اشاره می‌کنند. در این تحقیق

عناصر سرمایه اجتماعی اعم از آگاهی و توجه به امور عمومی، اعتماد، مشارکت‌های رسمی و غیر رسمی رابطه مستقیم دارد. و مردان در آگاهی و توجه به امور عمومی و مشارکت رسمی نقش بیشتری نسبت به زنان دارند و مشارکت غیر رسمی زنان بیشتر می‌باشد و در میزان اعتماد تفاوتی بین زن و مرد دیده نمی‌شود [۱۳]. یافته‌های Ghaffari و همکاران نشان داده شده است که بین سرمایه اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد [۱۴]. همچنین یافته‌های Kiamarsi و همکاران نشان داد که دو مؤلفه سرمایه اجتماعی (اعتماد و شبکه روابط اجتماعی) و شادکامی به عنوان بهترین پیش بینی کننده‌های پیشرفت تحصیلی هستند بطوری که افزایش سطوح این دو بعد سرمایه اجتماعی و شادکامی، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر را افزایش می‌دهد [۱۵]. Foladiyan در پژوهش خود نشان داد که معدل کل و تحصیلات مادر و محل سکونت دانشجویان با سرمایه اجتماعی رابطه معناداری دارد بین متغیرهای جنسیت، سن و دانشکده هیچ رابطه‌ای یافت نشد [۱۶]. لذا پژوهش حاضر با هدف سنجش سرمایه اجتماعی موجود میان دانشجویان، دانشگاه علوم و فنون مازندران و تأثیر عوامل دموگرافیک دانشجویان بر سرمایه اجتماعی صورت گرفت. بر اساس آنچه که گفته شد می‌توان مدل زیر را ارائه و مبنای تحقیق قرار داد (شکل ۱).

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

به منظور تحقق اهداف تحقیق سؤالات زیر طرح گردید:

- ۱- سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه علوم و فنون مازندران به چه میزان است؟
- ۲- آیا سرمایه اجتماعی دانشجویان بر حسب متغیرهای جنسیت، تأهل، وضعیت اشتغال، مقطع، میزان تحصیلات والدین، میزان درآمد ماهیانه، بومی و غیر بومی، سکونت والدین، سنوات حضور در دانشگاه، سن، معدل، محل سکونت تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش کار

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم و فنون مازندران که در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ به تحصیل اشتغال داشته‌اند به تعداد

از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، استخراج شده توسط Bullen & Onyx استفاده شده است [۳]. این مؤلفه‌ها عبارتند از:

- ۱- مشارکت در اجتماعات محلی، ۲- پیشگامی در زمینه‌های اجتماعی، ۳- اعتماد و امنیت، ۴- ارتباط با همسایگان، ۵- ارتباط با دوستان و خانواده، ۶- قدرت و تحمل، ۷- ارزش‌های زندگی، ۸- ارتباطات کاری.

با عنایت به مفهوم سرمایه اجتماعی می‌توان توسعه را غنی سازی کنش‌های اجتماعی ناشی از افزایش تمایل به مشارکت و اعتماد اجتماعی دانست. در این صورت گذر به سوی توسعه از مسیر ایجاد نهادها، تعادل ارزشی، باورها و هنجارها و ساختارهای مولد و مشوق سرمایه اجتماعی امکان پذیر خواهد بود [۴]. پژوهش‌ها مختلفی در دانشگاه‌های داخل و خارج در میان دانشجویان انجام شده است که برای نمونه به چند مورد از این مطالعات اشاره می‌شود Rezaei و همکاران نشان دادند که از بین حیطه‌های سرمایه اجتماعی، بیشترین میانگین مربوط به حیطه مشارکت در فعالیتهای اجتماعی و کمترین میانگین مربوط به حیطه، دوستان و خانواده می‌باشد. همچنین، سرمایه اجتماعی با متغیرهای مقطع تحصیلی، رشته رابطه معناداری دارد [۵].

Mooghali و همکاران در پژوهشی نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی و ابعاد مدیریت دانش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد [۶]. Emam jome و همکاران نشان دادند میان ابعاد سرمایه اجتماعی و میزان مشارکت پاسخگویان همبستگی وجود دارد [۷]. Salehi و همکاران در یافتند که سرمایه اجتماعی شناختی از سرمایه اجتماعی ساختاری بیشتر مورد توجه قرار گرفته لذا دانشجویان با افزایش مشارکت و اعتماد متقابل می‌توانند میزان سرمایه اجتماعی ساختاری را تا حد ممکن افزایش دهند [۸]. ghyias Nadoshan و همکاران در پژوهش خود دریافتند سرمایه فکری انسانی و ارتباطی و سرمایه اجتماعی رابطه‌ای و ساختاری بر بهره وری منابع انسانی مؤثر است [۹].

در پژوهشی دیگر Mojibi و همکاران نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی و مسئولیت اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد [۱۰]. Moradiyan و همکاران در پژوهش خود نشان دادند که کمترین میانگین مربوط حیطه مشارکت در اجتماعات محلی و بیشترین میانگین، مربوط به حیطه ارتباط با دوستان و خانواده می‌باشد. همچنین، نتایج این مطالعه نشان می‌دهد سرمایه اجتماعی با متغیرهای جنس، سن و زبان قومیت ارتباط دارد. این تحقیق نشان می‌دهد سرمایه اجتماعی در برخی حیطه‌ها با متغیرهایی مانند سن، جنس و محل سکونت ارتباط دارد [۱۱]. نتایج پژوهش Gharibi و همکاران نشان داد که بسیاری از متغیرهای زمینه‌ای قادر به پیش بینی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد تعمیم یافته، مشارکت رسمی-مدنی، مشارکت مذهبی، هنجار معامله متقابل، پیوند دوستی-همسایگی، پیوند دوستی خانوادگی و اعتماد نهادی) می باشند و نیز میزان اعتماد نهادی زنان بالاتر از مردان است. اشتغال فقط توانست مشارکت رسمی مدنی را پیش بینی کند. میزان مشارکت رسمی-مدنی دانشجویان کارشناسی بالاتر از کاردانی بود. رشته تحصیلی در حالت کلی سرمایه اجتماعی را پیش بینی می‌کند. بین رشته‌های تحصیلی در همه مؤلفه‌ها بغیر از اعتماد نهادی تفاوت معنی دار است. میزان اعتماد تعمیم یافته و مشارکت رسمی مدنی افراد متأهل بیشتر از افراد مجرد می‌باشد [۱۲].

یافته‌های Nategh pour و همکاران نشان می‌دهد متغیرهای سن، تحصیلات، تأهل، شاغل بودن و درآمد به جز با عنصر اعتماد با سایر

جدول ۱: توزیع مشخصات فردی دانشجویان مورد بررسی

متغیرهای فردی	فراوانی (درصد)
سن	
۱۸-۲۰	۱۲۰ (۳۶/۳۶)
۲۱-۲۳	۱۲۶ (۳۸/۱۸)
۲۴-۲۶	۵۶ (۱۶/۹۶)
۲۷-۲۹	۱۱ (۳/۳۳)
بالای ۳۰	۱۷ (۳۵/۱۵)
مدرک تحصیلات پدر	
زیر دیپلم	۱۰۳ (۳۱/۲۱)
دیپلم	۱۲۱ (۳۶/۳۶)
لیسانس	۸۱ (۲۴/۵۴)
فوق لیسانس و بالاتر	۲۵ (۳/۳۳)
مدرک تحصیلات مادر	
زیر دیپلم	۴۵ (۱۳/۶۳)
دیپلم	۱۴۰ (۴۲/۴۲)
لیسانس	۱۳۴ (۴۰/۸۶)
فوق لیسانس و بالاتر	۱۱ (۳/۳۳)
وضعیت اقتصادی	
زیر ۱۰۰۰,۰۰۰	۱۵۷ (۴۷/۵۷)
۱۰۰۰,۰۰۰-۱۵۰۰,۰۰۰	۱۰۶ (۳۲/۱۲)
۱۵۰۰,۰۰۰-۲۰۰۰,۰۰۰	۳۳ (۱۰)
بالای ۲۰۰۰,۰۰۰	۳۴ (۱۰/۳۰)
محل سکونت دانشجوی	
خوابگاه	۱۶ (۴/۸۴)
منزل شخصی	۹۷ (۳۹/۲۹)
منزل والدین	۲۱۷ (۶۵/۷۵)
محل سکونت والدین	
شهر	۲۶۵ (۸۰/۳۰)
روستا	۶۵ (۱۹/۹۶)
جنسیت	
زن	۱۱۴ (۳۴/۵۴)
مرد	۲۱۶ (۶۵/۴۶)
وضعیت اشتغال	
شاغل	۷۶ (۲۳/۰۳)
بیکار	۲۵۴ (۷۶/۹۷)
وضعیت تأهل	
متأهل	۵۹ (۱۷/۸۷)
مجرد	۲۷۱ (۸۲/۱۲)
مقطع	
کارشناسی	۲۷۱ (۸۲/۱۲)
کارشناسی ارشد	۵۹ (۱۷/۸۷)
معدل	
زیر ۱۲	۴۸ (۱۴/۵۴)
۱۲-۱۳	۱۸۸ (۵۶/۹۶)
۱۳-۱۴/۵	۵۸ (۱۷/۵۷)
۱۴/۵-۱۶	۳۶ (۱۰/۹۰)
نیمسال های حضور در دانشگاه	
۱-۲	۱۰۷ (۳۲/۵۲)
۳-۴	۹۳ (۲۸/۲۶)
۵-۶	۷۶ (۲۳/۱)
۷-۸	۳۰ (۹/۱۱)
بالای ۸	۲۳ (۶/۹۹)
بومی	
بومی	۲۶۰ (۷۸/۷۸)
غیر بومی	۷۰ (۲۱/۲۱)

۲۳۳۵ نفر می‌باشند. نمونه‌گیری در این مطالعه به صورت تصادفی ساده انجام، و با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه تحقیق ۳۳۰ نفر تعیین شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این مطالعه، پرسشنامه سرمایه اجتماعی بولن بود که شامل ۳۶ سؤال برای سنجش سرمایه اجتماعی می‌باشد. این پرسشنامه ابتدا، ترجمه و به زبان فارسی برگردانده شد [۱۷]. ترجمه این پرسشنامه، زیر نظر اساتید صاحب نظر در این حیطه انجام گرفت. پس از تأیید محتوایی پرسش نامه، پایایی پرسشنامه سرمایه اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۵ محاسبه گردید، بنابراین پایایی این پرسشنامه، مورد تأیید قرار گرفت. پرسشنامه در سایت الکترونیکی آموزش دانشگاه قرار گرفت به دانشجویان در مورد اهداف مطالعه و همچنین محرمانه ماندن اطلاعات توضیحات لازم ارائه گردید. این پرسشنامه شامل دو بخش می‌باشد بخش اول شامل اطلاعات فردی از قبیل وضعیت تأهل، میزان تحصیلات پدر و مادر، وضعیت اقتصادی خانواده، وضعیت اشتغال، محل زندگی خانواده، محل زندگی دانشجوی، بومی و غیر بومی باشد. بخش دوم شامل پرسشنامه سرمایه اجتماعی که از هشت حیطه تشکیل و در هر مورد دارای سؤالات مشخصی است. حیطه‌ها عبارت است از: حیطه مشارکت در اجتماعات محلی شامل هفت سؤال، حیطه پیشگامی در فعالیت‌های اجتماعی شامل ۵ سؤال، حیطه اعتماد و امنیت شامل ۵ سؤال، حیطه ارتباط به همسایگان شامل ۴ سؤال، حیطه ارتباط با دوستان و خانواده شامل ۳ سؤال، حیطه‌های قدرت تحمل تفاوت شامل ۳ سؤال، حیطه ارزش زندگی شامل ۲ سؤال، حیطه ارتباطات کاری که شامل ۳ سؤال می‌باشد و دو سؤال نیز، به دلیل اینکه در بیش از یک حیطه می‌توانستند قرار بگیرند؛ به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفتند و در امتیاز کل سرمایه اجتماعی محاسبه شدند. سؤالات این پرسشنامه، دارای ۴ گزینه بودند و نمره تعلق به هر سؤال ۱ به ۴ متغیر است. با توجه به اینکه پرسشنامه دارای هشت بعد است، در هر بعد نمرات محاسبه و با هم جمع گردید. به دلیل اینکه تعداد سؤالات حیطه‌ها، با هم متفاوت بود، پس از محاسبه میانگین هر حیطه، تمامی حیطه‌ها به مقیاس ۱۰۰ رسیدند، تا امکان مقایسه حیطه‌ها وجود داشته باشد. همچنین مقطع تحصیلی، معدل، ترمهای حضور در دانشگاه، جنسیت دانشجویان از طریق برنامه آموزش استخراج شد. پس از جمع‌آوری داده‌های از نرم افزار SPSS.18 (Sps Inc, Chicago, Ill., USA) برای تجزیه و تحلیل داده استفاده شد. برای بررسی ارتباط حیطه‌های سرمایه اجتماعی با متغیرهای فردی از آزمون‌های آماری مقایسه میانگین پارامتریک T-test، one-Way-ANOVA، تحلیل مسیر استفاده گردید.

یافته‌ها

نتایج تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه می‌شود. ابتدا یافته‌های توصیفی بیان می‌شود.

جدول ۱، فراوانی مشخصات فردی پاسخ‌دهندگان را نشان می‌دهد. که بیشترین فراوانی در گروه سنی ۲۱-۲۶، ۱۲۶، ۳۳-۲۱ نفر (۳۸/۱۸ درصد) بود. بیشترین فراوانی تحصیلات پدر و مادر، به دارندگان مدرک دیپلم، ۱۲۱ نفر (۳۶/۶۶ درصد) و بیشترین فراوانی وضعیت اقتصادی، به دارندگان درآمد ماهیانه بین ۱۵۰۰/۰۰۰-۱۰۰۰/۰۰۰ تومان، ۱۰۶ نفر (۳۲/۱۲ درصد) تعلق دارد.

جدول ۲: شاخص‌های سرمایه اجتماعی و ابعاد آن

میانگین $\pm$ انحراف معیار	حیطه سرمایه اجتماعی
$۱۹/۸۸ \pm ۴۵/۰۳$	حیطه مشارکت در اجتماعات محلی
$۲۲/۳۹ \pm ۵۴/۵۵$	حیطه پیشگامی در زمینه‌های اجتماعی
$۲۱/۰۲ \pm ۵۰/۷۷$	حیطه اعتماد و امنیت
$۲۱/۹۴ \pm ۵۱/۴۱$	حیطه ارتباط با همسایگان
$۲۵/۶۲ \pm ۵۹/۴۷$	حیطه ارتباط با دوستان و خانواده
$۲۵/۸۳ \pm ۵۳/۳۰$	حیطه قدرت تحمل تفاوتها
$۲۱/۵۸ \pm ۴۵/۸۷$	حیطه ارزش زندگی
$۲۳/۹۷ \pm ۵۴/۱۲$	حیطه ارتباطات کاری
$۲۰/۵۷ \pm ۵۳/۴۸$	کل

بیشتر دانشجویان پاسخ دهنده با والدین خود زندگی کرده، در خوابگاه زندگی نمی‌کنند. از میان پاسخ دهندگان ۲۱۶ نفر مرد و ۱۱۴ نفر زن، ۲۶۵ نفر از پاسخ دهندگان شهری و ۶۵ نفر روستایی، ۲۵۴ نفر بیکار و ۷۶ نفر شاغل، ۲۷۱ مجرد و ۵۹ متأهل، ۲۷۱ کارشناسی و ۵۹ نفر کارشناسی ارشد، ۲۶۰ نفر بومی و ۷۰ نفر غیر بومی می‌باشند. بیشترین فراوانی معدل پاسخ دهندگان بین ۱۳-۱۲،۱۸۸ نفر (۵۶/۹۶ درصد) و بیشترین فراوانی نیمسالهای حضور در دانشگاه بین ۲-۱ سال، ۱۰۷ نفر (۳۲/۵۲ درصد) بوده است.

جدول ۲. میانگین امتیاز کل سرمایه اجتماعی که از مجموع حیطه‌ها به دست آمده، ۵۳/۴۸ می‌باشد ($SD = ۲۰/۵۷$). در حیطه‌های سرمایه اجتماعی کمترین میانگین، مربوط به مشارکت در اجتماعات محلی، ۴۵/۰۳ و بیشترین میانگین مربوط به حیطه ارتباط با دوستان و خانواده، ۵۹/۴۷ می‌باشد.

جدول ۳: آزمون T دو نمونه‌ای برای بررسی تفاوت سرمایه اجتماعی متغیرهای (جنسیت، اشتغال، بومی، تأهل، محل سکونت والدین، مقطع)

مشارکت در اجتماعات محلی	پیشگامی در زمینه‌های اجتماعی	اعتماد و امنیت	ارتباط با همسایگان	ارتباط با دوستان و خانواده	قدرت تحمل تفاوتها	ارزش زندگی	ارتباطات کاری	تمام حیطه‌ها
زن	$۳۹/۷۷ \pm ۱۷/۸۸$	$۴۸/۶۸ \pm ۲۱/۸۰$	$\pm ۲۱/۴۳$	$۵۴/۷۹ \pm ۲۶/۶۴$	$\pm ۲۲/۳۱$	$\pm ۲۲/۲۵$	$\pm ۲۳/۷۳$	$\pm ۲۰/۱۷$
مرد	$۴۷/۷۹ \pm ۲۰/۳۷$	$۵۷/۶۲ \pm ۲۲/۱۶$	$\pm ۲۸/۱۸$	$\pm ۲۰/۲۸$	$\pm ۲۶/۸۳$	$\pm ۲۱/۲۳$	$\pm ۲۰/۱۷$	$\pm ۲۰/۳۳$
آماره	$۲/۸۳$	$۲/۸۰$	$۲/۹۱$	$۲/۹۳$	$۲/۹۳$	$۰/۹۱۲$	$۲/۱۳۵$	$۲/۶۷$
معناداری	$**/۰۰۵$	$**/۰۰۵$	$**/۰۰۴$	$**/۰۰۴$	$**/۰۰۴$	$**/۰۰۴$	$**/۰۰۴$	$**/۰۰۸$
متأهل	$۴۶/۵ \pm ۲۲/۲۸$	$۵۳/۱۱ \pm ۲۲/۶۶$	$\pm ۲۲/۳۹$	$\pm ۲۱/۷۳$	$۶۲/۰۵ \pm ۲۸/۵۱$	$\pm ۲۳/۳۶$	$\pm ۲۴/۴۸$	$\pm ۲۱/۲۷$
مجرد	$۴۴/۷۹ \pm ۱۹/۱۲$	$۵۴/۸۶ \pm ۲۲/۳۹$	$\pm ۲۰/۴۲$	$\pm ۲۳/۱۳$	$۵۸/۹۱ \pm ۲۵$	$\pm ۲۶/۰۳$	$\pm ۲۳/۹۱$	$\pm ۲۳/۹۱$
آماره	$-۰/۳۸۲$	$-۰/۴۳۴$	$۱/۱۰۴$	$۰/۴۳۸$	$-۰/۶۸۵$	$-۰/۱۶۰$	$-۰/۵۳۶$	$-۰/۵۶۱$
معناداری	$۰/۷۰۳$	$-۰/۶۶۵$	$-۰/۲۷۱$	$-۰/۶۶۲$	$-۰/۴۹۴$	$-۰/۸۷۳$	$-۰/۵۹۳$	$-۰/۵۷۵$
بومی	$۴۵/۵۱ \pm ۱۹/۹۷$	$۲۲/۴۶ \pm ۵۵/۷۰$	$\pm ۲۱/۸۵$	$\pm ۲۱/۶۵$	$۶۱/۱۷ \pm ۲۵/۶۴$	$\pm ۲۶/۹۰$	$\pm ۲۴/۱۱$	$\pm ۲۰/۶۴$
غیربومی	$۴۳/۲۶ \pm ۱۹/۶۶$	$۵۰/۲۴ \pm ۲۱/۸۵$	$\pm ۲۳/۰۶$	$\pm ۲۳/۰۶$	$۵۳/۱۵ \pm ۲۴/۸۳$	$\pm ۱۹/۹۴$	$\pm ۲۲/۴۴$	$\pm ۱۹/۵۶$
آماره	$-۰/۶۷۳$	$۱/۴۵۷$	$۱/۷۲۶$	$-۰/۹۰۸$	$۱/۸۷۵$	$۱/۲۸۰$	$۲/۲۳۲$	$۲/۰۱۱$
معناداری	$-۰/۵۰۲$	$-۰/۱۴۷$	$-۰/۸۰۶$	$-۰/۳۶۵$	$-۰/۶۲۲$	$-۰/۱۰۱$	$-۰/۲۰۷$	$-۰/۰۴۶$
شاغل	$۴۴/۷ \pm ۲۱/۰۵$	$۵۲/۳۵ \pm ۲۳/۱۱$	$\pm ۲۱/۷۷$	$\pm ۲۳/۸$	$۵۶/۹۷ \pm ۲۷/۳۹$	$\pm ۲۸/۵۲$	$\pm ۲۵/۶$	$\pm ۲۲/۲$
بیکار	$۴۵/۱۴ \pm ۱۹/۵۸$	$۵۵/۲۰ \pm ۲۲/۲۰$	$\pm ۲۰/۸۱$	$\pm ۲۱/۴۰$	$۶۰/۲۲ \pm ۲۵/۱۰$	$\pm ۲۵/۰۵$	$\pm ۲۳/۵$	$\pm ۲۰/۱$
آماره	$-۰/۱۴۴$	$-۰/۷۸۱$	$-۰/۸۷۶$	$-۰/۲۵۴$	$-۰/۷۷۸$	$-۰/۲۳۲$	$-۰/۶۹۴$	$-۰/۵۶۴$
معناداری	$۰/۸۸۵$	$-۰/۴۳۶$	$-۰/۳۸۲$	$-۰/۷۹۹$	$-۰/۴۳۷$	$-۰/۸۱۷$	$-۰/۶۵۰$	$-۰/۵۷۳$
شهری	$۴۴/۴۶۰ \pm ۱۹/۹$	$۷۵۴/۶۲ \pm ۲۲/۲$	$\pm ۲۲/۳$	$\pm ۲۱/۴۴$	$۵۹/۲۶ \pm ۲۵/۲۷$	$\pm ۲۵/۲۹$	$\pm ۲۳/۷۹$	$\pm ۲۰/۳۷$
روستایی	$۴۷/۳۵ \pm ۲۱/۸۵$	$۵۴/۲۶ \pm ۲۲/۷۳$	$\pm ۲۰/۴۹$	$\pm ۲۳/۹۸$	$۶۰/۳۰ \pm ۲۷/۲۸$	$\pm ۱۶/۲۸$	$\pm ۲۴/۹۶$	$\pm ۲۱/۶۳$
آماره	$-۰/۸۴۵$	$-۰/۹۳$	$-۰/۷۵۶$	$-۰/۷۸۹$	$-۰/۲۳۵$	$-۰/۴۹۲$	$۱/۳۱۳$	$-۰/۰۹۴$
معناداری	$۰/۳۹۹$	$-۰/۹۲۶$	$-۰/۴۵۱$	$-۰/۴۳۱$	$-۰/۸۱۴$	$-۰/۶۲۴$	$-۰/۱۹۱$	$-۰/۹۲۵$
کارشناسی	$۴۵/۰ \pm ۱۹/۵۵$	$۵۵/۱۷ \pm ۲۲/۱۱$	$\pm ۲۳/۷۵$	$\pm ۲۱/۶۹$	$۶۰/۶۷ \pm ۲۵/۴۹$	$\pm ۲۶/۶۲$	$\pm ۲۳/۹۱$	$\pm ۲۰/۳۳$
کارشناسی ارشد	$۴۲ \pm ۲۰/۱$	$۵۱/۶ \pm ۲۳/۷۵$	$\pm ۲۱/۳۵$	$\pm ۲۲/۲۷$	$۵۲/۷۱ \pm ۲۵/۰۲$	$\pm ۱۹/۴۵$	$\pm ۲۳/۱۲$	$\pm ۲۰/۸۶$
آماره	$-۰/۹۵۷$	$۱/۰۱۴$	$۱/۶۰۸$	$۱/۵۹$	$۱/۷۳۱$	$۳/۲۱۱$	$-۰/۴۴۲$	$۱/۶۰۷$

* P < ۰/۰۵, ** P < ۰/۰۱

اطلاعات در جدول به صورت انحراف معیار $\pm$ میانگین آمده است

جدول ۳ نشان می‌دهد که از میان تمام حیطه‌های سرمایه اجتماعی به جز حیطه ارزشهای زندگی در بقیه حیطه‌ها تفاوت معناداری بین سرمایه اجتماعی دانشجویان زن و مرد در سطح وجود دارد. به جز حیطه قدرت تحمل تفاوت‌ها در بقیه حیطه‌ها تفاوت معناداری بین سرمایه اجتماعی دانشجویان متأهل و مجرد مشاهده نشده است. تفاوت معناداری بین دانشجویان بومی و غیربومی در حیطه‌های ارتباطات کاری، قدرت تحمل تفاوت‌ها وجود دارد. و نیز به جز حیطه قدرت تحمل تفاوت‌ها در بقیه حیطه‌ها تفاوت معناداری بین سرمایه اجتماعی دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد مشاهده نشده است. هیچ تفاوت معناداری بین سرمایه اجتماعی دانشجویان شاغل و بیکار، شهری و روستایی مشاهده نشده است.

جدول ۴ نشان می‌دهد که از بین متغیرهای مستقل، سن، مدرک تحصیلی پدر، با تمام حیطه‌های سرمایه اجتماعی هیچ رابطه معناداری مشاهده نشده است. همچنین، در مورد اعتماد و امنیت، ارتباط با دوستان و خانواده، ارزش زندگی با محل سکونت دانشجویان ارتباط معناداری مشاهده شده است. و نیز مشاهده گردید که قدرت تحمل تفاوت‌ها با معدل و نیمسال‌های حضور در دانشگاه ارتباط معناداری وجود دارد. به جز حیطه ارزش زندگی بین تمامی حیطه‌ها با مدرک تحصیلی مادر ارتباط معناداری وجود دارد. یافته‌ها نشان داده است که بین ارزش زندگی با وضعیت اقتصادی خانواده ارتباط معناداری وجود دارد.

جدول ۴: آزمون تحلیل واریانس برای بررسی تفاوت سرمایه اجتماعی گروه‌های مختلف از نظر متغیرهای فردی

محل سکونت	مشارکت در اجتماعات محلی	پیشگامی در زمینه‌های اجتماعی	اعتماد و امنیت	ارتباط با همسایگان	ارتباط با دوستان و خانواده	قدرت تحمل تفاوت‌ها	ارزش زندگی	ارتباطات کاری	کل
آزادی درجه	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
F آماره	۲/۳۴۰	۲/۹۵۰	۲/۸۵۷	۲/۸۵۷	۲/۷۵۲	۳/۹۸۳	۲/۲۳۲	۲/۷۲۸	۳/۱۹۱
معناداری	۰/۰۹۹	۰/۵۵	*۰/۰۲۳	۰/۶۶	*۰/۰۳۰	۰/۱۱۱	*۰/۰۴۳	۰/۰۶۸	*۰/۰۳۶
سن	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴
آزادی درجه	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴
F آماره	۲/۰۵۴	۱/۴۷۹	۱/۴۲۲	۱/۹۹۵	۱/۶۱۰	۱/۵۸۶	۱/۶۷۱	۲/۲۲۴	۱/۷۸۹
معناداری	۰/۰۸۸	۰/۲۱۰	۰/۲۲۸	۰/۰۹۷	۰/۱۷۳	۰/۱۷۹	۰/۱۵۸	۰/۰۶۸	۰/۱۳۲
معدل	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
آزادی درجه	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
F آماره	۰/۴۵۴	۰/۹۲۷	۱/۹۵۱	۱/۸۵۸	۰/۴۹۵	۳/۶۱۴	۱/۵۰۸	۱/۶۵۱	۱/۵۹۱
معناداری	۰/۷۱۶	۰/۴۲۶	۰/۱۲۳	۰/۴۸۰	۰/۶۸۶	*۰/۰۱۴	۰/۲۱۴	۰/۱۷۹	۰/۱۹۳
نیمسال‌های حضور در دانشگاه	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴
آزادی درجه	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴
F آماره	۱/۳۹۸	۱/۶۸۹	۱/۸۹۶	۲/۱۵۳	۲/۳۶۶	۲/۹۸۴	۰/۸۴۳	۰/۴۵۰	۱/۴۳۱
معناداری	۰/۲۳۶	۰/۱۵۴	۰/۱۱۲	۰/۰۷۶	۰/۵۴	*۰/۰۲۰	۰/۴۹۹	۰/۷۷۲	۰/۲۲۵
مدرک تحصیلی پدر	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
آزادی درجه	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
F آماره	۰/۷۷۰	۰/۴۲۲	۱/۵۹۳	۲/۱۵۳	۲/۳۶۶	۲/۹۸۴	۰/۸۴۳	۰/۳۶۸	۱/۴۳۱
معناداری	۰/۵۱۲	۰/۷۳۷	۰/۱۹۲	۰/۲۷۶	۰/۴۹۶	۰/۸۴۷	۰/۶۱۸	۰/۷۷۲	۰/۵۱۷
مدرک تحصیلی مادر	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
آزادی درجه	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
F آماره	۳/۹۷۷	۳/۹۷۳	۴/۰۰۵	۴/۹۹۱	۶/۱۴۲	۳/۶۴۲	۱/۲۷۸	۳/۴۵۴	۴/۳۲۹
معناداری	**۰/۰۰۹	**۰/۰۰۹	**۰/۰۰۸	**۰/۰۰۲	**۰/۰۰۱	*۰/۰۱۴	۰/۲۳۸	*۰/۰۱۷	**۰/۰۰۶
وضعیت اقتصادی خانواده	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
آزادی درجه	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
F آماره	۰/۱۲۸	۰/۹۰۱	۰/۴۶	۱/۴۷۴	۱/۵۰۱	۰/۱۳۹	۳/۰۴۲	۲/۲۸۰	۱/۱۵۸
معناداری	۰/۹۴۴	۰/۴۴۲	۰/۷۱۱	۰/۲۲۳	۰/۲۵۱	۰/۹۳۷	*۰/۰۳۰	۰/۰۸	۰/۳۲۷

* P < ۰/۰۵, ** P < ۰/۰۱

در **جدول ۵** از روش تحلیل مسیر استفاده شده تا مشخص شود که هر متغیر مستقل تا چه حد بر روی متغیر وابسته به طور مستقیم و غیر مستقیم اثر دارد. همچنین تحلیل مسیر ما را قادر می‌سازد به سازگاری متغیرها با یکدیگر پی ببریم. این جدول نشان می‌دهد از میان

متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون، متغیرهای محل سکونت دانشجویان، تأهل، بومی، جنسیت، نیمسال‌های حضور در دانشگاه، مقطع، معدل، سن، وضعیت اشتغال به طور مستقیم یا غیرمستقیم تأثیر معناداری بر سرمایه اجتماعی دارد. که بیشترین اثر کلی مربوط به متغیر

کل رتبه چهارم، تأهل و مقطع با ۰/۰۵- درصد اثرگذاری کل رتبه پنجم را دارند.

جنسیت با ۰/۲ درصد می‌باشد. متغیر بومی با ۰/۱۴ درصد اثرگذاری کل رتبه دوم را دارد. همچنین متغیر محل سکونت با ۰/۰۸ درصد اثرگذاری کل رتبه سوم را دارد. متغیر معدل با ۰/۰۴- درصد اثرگذاری

جدول ۵: سنجش میزان اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرها بر ابعاد سرمایه اجتماعی

کل	ارتباطات کاری	ارزش زندگی	قدرت تحمل تفاوت‌ها	ارتباط با دوستان و خانواده	ارتباط با همسایگان	اعتماد و امنیت	پیشگامی در زمینه‌های اجتماعی	مشارکت در اجتماعات محلی متغیرهای فردی
محل سکونت دانشجوی								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
تأثیر مستقیم								
۰/۰۸	۰/۰۸	-	۰/۰۸	۰/۰۸	-	-	-	-
تأثیر غیر مستقیم								
۰/۰۸	۰/۰۸	-	۰/۰۸	۰/۰۸	-	-	-	-
کل								
سن								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
تأثیر مستقیم								
-	-	-	۰/۰۶	-	۰/۰۶	-	-	-
تأثیر غیر مستقیم								
-	-	-	۰/۰۶	-	۰/۰۶	-	-	-
کل								
معدل								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
تأثیر مستقیم								
-۰/۰۴	-۰/۰۴	-	-۰/۰۳	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۴	-۰/۰۴
تأثیر غیر مستقیم								
-۰/۰۴	۰/۰۴	-	-۰/۰۳	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۴	-۰/۰۴
کل								
نیمسال‌های حضور در دانشگاه								
-	-	-	۰/۱۷	۰/۱۸	۰/۱۷	-	-	-
تأثیر مستقیم								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
تأثیر غیر مستقیم								
-	-	-	۰/۱۷	۰/۱۸	۰/۱۷	-	-	-
کل								
بومی								
-۰/۱۷	۰/۱۷	-	۰/۱۷	-۰/۱۸	-	-	-	-
تأثیر مستقیم								
۰/۰۳	۰/۰۴	-	۰/۰۳	۰/۱۸	۰/۰۴	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۴
تأثیر غیر مستقیم								
۰/۱۴	۰/۲۱	-	۰/۲	۰/۰۰	-۰/۰۴	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۴
کل								
جنسیت								
۰/۲۲	۰/۲۱۸	-	۰/۱۸	۰/۱۹	۰/۲۳	۰/۲۷	۰/۲۳	۰/۲۳
تأثیر مستقیم								
-۰/۲	-۰/۰۳	-	-۰/۰۲	-	-	-	-	-
تأثیر غیر مستقیم								
۰/۲	۰/۱۹	-	۰/۱۶	۰/۱۹	۰/۲۳	۰/۲۷	۰/۲۳	۰/۲۳
کل								
تأهل								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
تأثیر مستقیم								
-۰/۰۵	-۰/۰۵	-	-۰/۰۵	-۰/۰۵	-۰/۰۶	-۰/۰۷	-۰/۰۶	-۰/۰۶
تأثیر غیر مستقیم								
-۰/۰۵	-۰/۰۵	-	-۰/۰۵	-۰/۰۵	-۰/۰۶	-۰/۰۷	-۰/۰۶	-۰/۰۶
کل								
وضعیت اشتغال								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
تأثیر مستقیم								
-۰/۰۴	-۰/۰۴	-	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۰۴
تأثیر غیر مستقیم								
-۰/۰۴	-۰/۰۴	-	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۰۵	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۰۴
کل								
مقطع								
-	-	-	-	-	-	-	-	-
تأثیر مستقیم								
-۰/۰۵	-۰/۰۶	-	-۰/۰۶	-۰/۰۶	-۰/۰۹	-	-	-
تأثیر غیر مستقیم								
-۰/۰۵	-۰/۰۶	-	-۰/۰۶	-۰/۰۶	-۰/۰۹	-	-	-
کل								

همخوانی دارد [۱۱] و همچنین با یافته‌های Rezaee و همکاران همخوانی ندارد [۵]. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که جامعه دانشجویی در جامعه مورد مطالعه به سمت فرد گرایی پیش می‌رود. از میان تمام حیطه‌های سرمایه اجتماعی به جز حیطه ارزش‌های زندگی در بقیه حیطه‌ها تفاوت معناداری بین سرمایه اجتماعی دانشجویان زن و مرد مشاهده شده است. نتایج توصیفی بیانگر این بود که میانگین نمره مردان در حیطه‌های مشارکت در اجتماعات محلی، پیشگامی در

بحث

بررسی وضعیت سرمایه اجتماعی دانشجویان نشان داد که میانگین سرمایه اجتماعی آنان در کل در حد متوسط قرار دارد. همچنین در حیطه‌های سرمایه اجتماعی کمترین میانگین، مربوط به مشارکت در اجتماعات محلی و بیشترین میانگین مربوط به حیطه ارتباط با دوستان و خانواده می‌باشد. این یافته‌ها با یافته‌های Moradian و همکاران

زمینه‌های اجتماعی، ارتباط با دوستان و خانواده، قدرت تحمل تفاوتها، سرمایه اجتماعی بطور کلی (تمام حیطه‌ها) بالاتر از میانگین نمره زنان در این حیطه‌ها می‌باشد و در مقابل، میانگین زنان نیز در حیطه‌های اعتماد و امنیت، ارتباط با همسایگان، ارتباطات کاری از میانگین مردان بالاتر است. این یافته‌ها با یافته‌های Gharibi و همکاران، Nateghpour و همکاران همخوانی دارد [۱۲، ۱۳]. همچنین این یافته‌ها تا حدودی با زمینه‌های اجتماعی و تربیتی زنان و مردان در جامعه ما متناسب است. علاوه بر این عوامل فرهنگی اجتماعی و روانشناختی نیز ممکن است بر این یافته‌ها تاثیر گذاشته باشد.

بجز حیطه قدرت تحمل تفاوتها، در بقیه حیطه‌ها تفاوت معناداری بین سرمایه اجتماعی دانشجویان متأهل و مجرد مشاهده نشده است و میانگین نمره افراد مجرد بالاتر از میانگین نمره افراد متأهل در این حیطه می‌باشد، به نظر می‌رسد دانشجویان متأهل به دلیل فشارهای اقتصادی موجود در جامعه و هزینه‌های بالای زندگی امروزی و احساس عدم امنیت شغلی نسبت به دانشجویان مجرد از آستانه تحمل پایین‌تری برخوردارند.

وجود تفاوت معنادار در تمام حیطه‌ها بین دانشجویان بومی و غیربومی به ویژه در حیطه‌های ارتباطات کاری و قدرت تحمل تفاوتها، و بالاتر بودن میانگین دانشجویان بومی در این حیطه‌ها نسبت به دانشجویان غیر بومی، می‌تواند به دلیل آشنایی دانشجویان بومی با محیط و فرهنگ‌های جاری و به تبع آن سهولت برقراری ارتباط در محیط باشد. ارتباط معنادار اعتماد و امنیت، ارتباط با دوستان و خانواده، ارزش زندگی و سرمایه اجتماعی و بطور کلی (تمام حیطه‌ها) با محل سکونت دانشجو و بالاتر بودن میانگین نمره دانشجویانی که در منزل شخصی زندگی می‌نمایند، نسبت به میانگین نمرات دانشجویانی که در کنار والدین زندگی می‌کنند و همچنین کسب پایین‌ترین میانگین نمرات توسط دانشجویان ساکن در خوابگاه، نشان دهنده تأثیر و نقش مثبت خانواده بر موفقیت تحصیلی و رشد سرمایه اجتماعی در دانشجویان می‌باشد. بنا بر این جهت ارتقای کیفیت آموزش عالی، بومی‌گزینی و برنامه ریزی برای فعالیت‌های فوق برنامه برای دانشجویان ساکن خوابگاه‌های دانشجویی به طوری که حتی الامکان فضای مفرح و با نشاطی برای آنان فراهم گردد، می‌تواند نقش موثری در موفقیت و ارتقای کیفیت تحصیلی دانشجویان داشته باشد. این یافته، همراه با یافته‌های فوق الذکر مبنی بر بالاتر بودن میانگین سرمایه اجتماعی دانشجویان بومی نسبت به دانشجویان غیر بومی به ویژه در حیطه‌های ارتباطات کاری و قدرت تحمل تفاوتها، می‌تواند اساس و پایه‌ای برای سیاستگذاری در جذب و پذیرش دانشجویان به صورت بومی و در محل سکونت و اتخاذ تدابیری برای راه اندازی رشته‌های مبتنی بر مزیت‌ها و نیازهای منطقه‌ای باشد. اخیراً آیین نامه‌ها و شیوه نامه‌هایی مبنی بر جذب دانشجویان بومی متقاضی برای ورود به دانشگاه‌ها، از جانب سازمان‌های بالا دستی ابلاغ شده است؛ ضمن اینکه ایجاد رشته مقاطع مبتنی بر نیاز سنجی در دانشگاه‌ها متناسب با نیاز هر منطقه و فرصت‌های شغلی موجود و قابل ایجاد و همچنین پذیرش دانشجو بر اساس سوابق تحصیلی می‌تواند به رشد سرمایه اجتماعی دانشجویان بیانجامد.

ارتباط معنادار حیطه قدرت تحمل تفاوتها با معدل، نیمسال‌های حضور و مقطع و بالاتر بودن میانگین نمره در مقطع کارشناسی نسبت

به کارشناسی ارشد، دانشجویان نیمسال ۸-۷ و بالاتر، نسبت به مقاطع پایین‌تر می‌تواند نشان دهنده این باشد که قدرت تحمل تفاوتها در دانشجویان تحت تأثیر محیط دانشگاهی و شرایط آموزشی قرار می‌گیرد؛ به طوری که با بالا رفتن مدت زمان حضور در محیط آکادمیک میزان آن افزایش می‌یابد. این مسئله بیانگر لزوم توجه به برنامه ریزی آموزشی و اهمیت نقش و مسئولیت دانشگاهیان و دانشجویان در ارتقای کیفیت تحصیلی دانشجویان است. همچنین به ترتیب، میانگین نمره دانشجویان با معدل بین ۱۳-۱۲ بالاتر از میانگین نمره دانشجویان با معدل زیر ۱۲ و میانگین نمره دانشجویان با معدل زیر ۱۲، بالاتر از میانگین نمره دانشجویان با معدل بین ۱۴/۵-۱۳ و پایین‌ترین میانگین نمره به دانشجویان معدل ۱۶-۱۴/۵ تعلق دارد. به نظر می‌رسد، از آنجایی که این گروه از دانشجویان فرصت بیشتری را برای انجام تکالیف درسی سپری می‌کنند، در نتیجه از نظر بعد اجتماعی رشد مناسبی پیدا نکردند. ضمن اینکه این مسئله، تا حدودی به ضعف نظام آموزشی ما نیز بر می‌گردد. متأسفانه علیرغم تحول نظام‌های آموزشی در جهان و حتی اسناد بالادستی موجود در کشور که بر این مسئله تأکید می‌نماید، تحول لازم در آموزش عالی تاکنون ایجاد نشده است و همچنان آموزش حافظه محور و مبتنی بر متن در دانشگاه‌ها مورد تأکید قرار می‌گیرد و ارزیابی دانشجویان نیز بر این اساس است؛ این موضوع موجب رشد تک بعدی دانشجویان می‌گردد. برای رفع معضل موجود، بر دانشگاه‌ها و سیاستگذاران دانشگاهی لازم است نظام آموزشی را طوری طراحی نمایند که ضمن برانگیختن یادگیری، بر سایر جنبه‌های هوش و یادگیری از جمله آموزش‌های مهارتی حرفه‌ای، نگاه ویژه‌ای داشته باشد. در عین حال، طراحی سیستمی فراگیر که بر تمامی جنبه‌های هوش و یادگیری تأکید می‌نماید، ضروری به نظر می‌رسد. هیچ تفاوت معنادار و مستقیمی بین سرمایه اجتماعی دانشجویان شاغل و بیکار، شهری و روستایی، سن و مدرک تحصیلی پدر مشاهده نشده است. نکته قابل توجه اینکه بجز حیطه ارزش زندگی، بین تمامی حیطه‌ها با مدرک تحصیلی مادر ارتباط معناداری مشاهده شده است. این موضوع با یافته‌های فولادیان همخوانی دارد [۱۷]. به دلیل اینکه مادران در مقایسه با پدران، مدت زمان بیشتری در منزل حضور داشته و درکنار فرزندان هستند، به نسبت، نقش بیشتری در کسب سرمایه اجتماعی آنان ایفا می‌نمایند. تحصیلات مادر به دلیل تعیین کننده بودن نقش او در تربیت فرزندان، موجب حضور فرزندان با اعتماد بیشتر در جامعه و همچنین ترغیب بیشتر چنین فرزندان به مطالعه و کسب دانش است. مادران تحصیل کرده، نقش مضاعفی را در تشویق فرزندان به یادگیری دروس و تسهیل این فرایند در آنان دارند. دراین بررسی، بین ارزش زندگی با وضعیت اقتصادی خانواده ارتباط معناداری مشاهده شده است. نتایج توصیفی بیانگر این بود که به ترتیب میانگین نمره دانشجویان با درآمد خانواده بین ۱۰۰۰/۰۰۰ تا ۱۵۰۰/۰۰۰ تومان بالاتر از میانگین نمره دانشجویان با درآمد خانواده بالای ۲۰۰۰/۰۰۰ تومان و پایین‌ترین میانگین مربوط به دانشجویان با درآمد خانواده بین ۱۵۰۰/۰۰۰ تا ۲۰۰۰/۰۰۰ و زیر ۱۰۰۰/۰۰۰ تومان می‌باشد. به نظر می‌رسد، جامعه با درآمد متوسط دارای ارتباطات اجتماعی بیشتری هستند که این نکته را می‌توان با انجام تحقیق مستقل مورد بررسی قرار داد.

از میان متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون، متغیرهای محل سکونت دانشجو، تأهل، بومی بودن، جنسیت، ترم‌های حضور در

کارگروهی، موجب تقویت و نهادینه شدن مسئولیت پذیری، روحیه همکاری و همیاری و رفتار اطلاع یابی و اطلاع رسانی که همگی از نموده‌های توسعه سرمایه اجتماعی در دانشجویان می‌باشند، گردد. همچنین، با توجه به نقش ویژه میزان تحصیلات مادر بر تقریباً تمامی حیطه‌های سرمایه اجتماعی دانشجویان، پیشنهاد می‌گردد، نظام‌های آموزشی، برای فراهم نمودن بسترهای فرهنگی، اجتماعی و روانشناختی و تدارک تسهیلات لازم جهت تحصیلات زنان، به گونه‌ای برنامه ریزی نمایند که فرایند تحصیل، نه تنها مانعی برای دیگر مسئولیت‌های ایشان در قبال خانواده، تربیت فرزندان و جامعه نشود، بلکه زمینه پویایی خانواده و جامعه و هم چنین اثر بخشی بیشتر نظام‌های آموزش عالی و به تبع آن توسعه اجتماعی را فراهم آورد.

سپاسگزاری

بژوهشگران وظیفه خود می‌دانند از ریاست و معاون محترم آموزشی و مدیریت محترم آموزش دانشگاه علوم و فنون مازندران و خانم‌ها آذر نقدی و حسنا شفیعیان و دانشجویانی که با مشارکت خود در این مطالعه، زمینه اجرای این پژوهش را فراهم ساختند، کمال تشکر و قدردانی را به عمل آورند.

تأییدیه اخلاقی

مشارکت تمامی افراد شرکت کننده به صورت داوطلبانه بوده و هیچ نوع اجبار یا مداخله نبوده است.

تضاد منافع

نتایج این پژوهش با منافع هیچ سازمان و یا افرادی تعارض ندارند.

منابع مالی

این پژوهش دارای هیچگونه حمایت مالی نبوده است.

دانشگاه، مقطع، معدل، سن، وضعیت اشتغال به طور مستقیم یا غیر مستقیم تأثیر معناداری بر متغیر وابسته داشته‌اند. نکته قابل توجه در این مطالعه، این است که سرمایه اجتماعی شرکت کنندگان در حیطه مشارکت در اجتماعات، کمتر از سایر حیطه‌ها است. این نکته، بر لزوم توجه و تلاش بیشتر مسئولان، جهت فراهم نمودن بسترهای مناسب رشد سرمایه اجتماعی در نظام آموزش عالی و ایجاد فرصت‌هایی برای تعامل اجتماعی اعم از تعاملات فردی و گروهی تأکید دارد. همچنین حمایت دانشگاه در ایجاد و توسعه تشکلهای دانشجویی، تعاونی‌های دانشجویی، انجمن‌های دانشجویی، اتحادیه صنفی دانشجویی، ایجاد زمینه‌های مشارکت دانشجویان در امور فوق برنامه، توسعه ارتباطات برون بخشی و فرابخشی دانشجویان، خدمات مشاوره‌ای از قبیل مشاوره شغلی، حمایت از NGOs های دانشجویی، مشاوره‌های علمی اساتید در انجام پروژه‌های تولیدی، ایجاد و گسترش شبکه‌های ارتباطی دانشگاه با مراکز پژوهشی- تحقیقاتی و هدایت پروژه‌ها و دوره‌های کارآموزی دانشجویان به سمت این مراکز، ضروری به نظر می‌رسد.

نتیجه گیری

تأثیر معنادار متغیرهای مورد بررسی بر سرمایه اجتماعی دانشجویان و کمتر بودن سرمایه اجتماعی شرکت کنندگان در حیطه مشارکت در اجتماعات، ضمن اینکه توجه ویژه و اهتمام مسئولان دانشگاهی به فراهم نمودن زیر ساخت‌های مناسب مرتبط، به خصوص ایجاد زمینه‌های مشارکت دانشجویان در امور فوق برنامه و خدمات مشاوره‌ای و ایجاد فرصت‌ها برای تعامل اجتماعی اعم از تعاملات فردی و گروهی را می‌طلبد، بر بازنگری در برخی سیاستگذاری های آموزشی از جمله روش‌های پذیرش دانشجویان و راه اندازی رشته‌ها بر اساس مزیت‌های منطقه‌ای و نیازهای جامعه و برنامه ریزی درسی نیز اشاره دارد. بی شک، اینگونه اقدامات می‌تواند ضمن توسعه روحیه مشارکت و

References

1. Abdollahi M, Mosavi M. [Social and economic capital of Iran the current status future prospects and the possibility of transition]. SWQ. 2007;6(25):195-233.
2. Elmi Z, Sharehpour M, Hoseni A. [Social capital and how it affects the economy]. JFER. 2005;71:239-96.
3. Onyx J, Bullen P. Measuring social capital in five communities. J Appl Behav Sci. 2000;36(1):23-42.
4. Tashakor Z, Moeni M. [Looking at social capital and development]. SWQ. 2002;1(4):4-25.
5. Rezaei F, Yaseri M, Jahangiri nejat S. [Social Capital Examination in Jahrom University of Medical Sciences 2014]. JRUMS. 2015;15:295-306.
6. Mooghali A, Bahmanyari H, Daneshvar B, Masoumi R. [The Relationship between Social Capital and Knowledge Management among Staff Personnel of Shiraz University of Medical Sciences]. Med J. 2015;6(2):40-50.
7. Emam jome J, Rahbar ghazi M, Esanejad O, Marandi Z. [Investigating the Relationship Between Social Capital and Political Participation among Students of Isfahan University]. IPSA. 2012;7(4):7-34.
8. Salehi amiri R, Babashams A. [Measuring social capital among students]. GCM 2015;9(23):47-59.
9. Ghiyasi nadosan S, Aminolroaya A. [Investigating the Impact of the Dimensions of Social Capital and Intellectual Capital on the Rate Human resource productivity]. MSDE. 2016;25(80):183-209.
10. Mojibi T, Nabavi F. [The Relationship between Social Capital and Social Responsibility]. 2013;11(36):31-41.
11. Moradian Sorkhkalae M, Eftekhar Ardebili H, Nejat S, Saiepour N. [Social Capital among Tehran University Of Medical Sciences Students]. JHS. 2012;10(20):19-30.
12. Gharibi H, Gholizade Z, Gharibi J. [Predicting Social capital of Students of Students Based on Back ground Variables]. JEMR. 2010;2(2):54-135.
13. Nategh pour M, Firouz Abadi SA. [Social Capital and Factors affecting its formation in Tehran]. IJS. 2005;6(4):59-91.
14. Ghaffari M, Khani L. [The Relationship between Social Capital and Cultural Intelligence with Medical Students'Academic Performance]. IJME. 2013;13(8):642-51.
15. Kiamarsi A, Momeni S. [A survey of the relationship between social capital and happiness and academic achievement in female students]. JSP. 2013;2(1):119-30.
16. Foladiyan A. [Studying the amount of social capital among Islamic Azad University students of Mashhad]. QJJHC. 2009;6(21):87-112.
17. Bullen P. Social Capital [May 24;2016]. Available from: <http://www.mapl/pdf/scquest.pdf>.